

4). Sitä vastoin humalassa nukkumaan käynyt ker-
toi kyllä nukahtavansa hyvin mutta kuitenkin nuk-
kuvansa levottomasti, heräilevänsä öisin ja liian
aikaisin aamulla sekä tuntevansa aamuväsymystä.

Lopuksi

Olen edellä raportoinut lähinnä esimerkinomai-
sesti erään poikkileikkaustutkimuksen osatuloksia.
Ihmisten itsensä arvioima käsitys unensa laadusta
ei aina käy yksiin, jos asiaa tutkitaan unilaborato-
rio-olosuhteissa, kuten edellä referoiduissa tutki-
muksissa havaittiin. Annettakoon kuitenkin eri-
tyistä arvoa ihmisten hyväksi ja huonoiksi katso-
mille kokemuksille heidän omasta unihygienias-
taan. Jos ja kun tutkimustieto tukee arkikokemusta,
on tätä tietoa terveysneuvontatyössä syytä hyö-
dyntää.

Unitutkimus on vasta alussa. Kun tiedämme,
että joka kymmenes suomalainen aikuinen kärsii
unettomuudesta ja päiväsaikaisesta väsymyksestä,
tutkimuksen tarve tulee mitä ilmeisimmäksi. Ajoit-
taiset unihäiriöt ovat melkein jokaiselle tuttuja.
Amerikkalaisten tutkijoiden mukaan unettomuus
on lisääntymässä. Unettomuus ja väsymys heijasta-
vat elämänrytmiä. Stressiä ja psyykkistä väsymystä
syntyy kilpailutilanteiden ja työvaatimusten kiristys-
essä. Toinen meistä kestää rasituksen ja nukkuu,
toinen ei. Huonosti nukuttua yötä seuraa ongelmia
ja paineita työssä, ja noidankehä on valmis.

On muistettava, että unihäiriöt eivät ole erillisiä
ilmiöitä vaan että ne heijastavat yhtä puolta laa-
jemmasta kokonaisuudesta. Oireen sijasta on tut-
kittava itse ihminen ja mietittävä, mihin unetto-
muus kenties liittyy. Jos tässä "diagnoosissa" käy
selville, että unihäiriöistä kärsivän elämäntavoista
tai -tyylistä on löydettävissä parantamisen varaa,
tämä havainnosta on myös osattava kertoa.

Unen ja valvetilan rytmissä on jokaisella luon-
nollisia poikkeamia riippuen elämänvaiheesta ja
-kokemuksista. Unen tarve on yksilöllistä, suhteel-
lista, vaihtelevaa ja olosuhteisiin sopeutuvaa. Eli-
mistön kyky kestää jopa unen puutetta lienee suu-
rempi kuin uskommekaan.

Säännöllistä elämäntapaa, jossa on päivällä tar-
peeksi liikuntaa ja toimintaa ja yöllä lepoa, on syytä
korostaa, kun unihäiriöistä kärsivää ihmistä auteta-
aan.

Kirjallisuus

Aalto, J.: Onko unihäiriöillä vaikutusta alkoholin käyt-
töön? Alkoholipolitiikka 49 (1984): 4, 214—216

Alihanka, J.: Unihäiriöiden syyt paljastuvat. Terveys 1
(1986): 14—16

Baekland, F. & Lasky, R.: Exercise and sleep patterns
in college athletes. Perceptual and Motor Skills 23
(1966): 1203—1207

Björkqvist, S. E.: Alkoholi ja uni. Duodecim 95 (1979):
364—369

Browman, C. P. & Tepas, D. J.: The effects of presleep
activity on all night sleep. Psychophysiology 13 (1976): 6,
536—540

Griffin, S. J. & Trinder, J.: Physical fitness, exercise,
and human sleep. Psychophysiology 15 (1978): 5, 447—
450

Hauri, P.: Effects of evening activity on early night
sleep. Psychophysiology 4 (1968): 3, 267—277

Horne, J. A.: Restitution and human sleep: a critical
review. Physiological Psychology 7 (1979): 115—125

Lester, B. K. & Rundell, O. H. & Cowden, L. C. &
Williams, H. L.: Chronic alcoholism, alcohol and sleep.
Advance Exp. Med. Biol. 35 (1973): 261

Partinen, M.: Suomalaisten miesten nukkumistottu-
mukset ja unihäiriöt ennen varusmiespalvelusta, varus-
miespalveluksen aikana ja sen jälkeen. Sotilaslääketie-
teellinen aikakauslehti, Suppl. 1, 1981

Paxton, S. J. & Trinder, J. & Montgomery, J.: Does
aerobic fitness affect sleep? Psychophysiology 20 (1983):
3, 320—324

Porter, J. M. & Horne, J. A.: Exercise and sleep
behavior. A questionnaire approach. Ergonomics 24
(1981): 7, 511—521

Torsvall, L.: Sleep after exercise: A literature review.
Journal of Sports Medicine 21 (1981): 218—225

Walker, J. M. & Floyd, T. C. & Fein, G. & Cavness,
C. & Lualhati, R. & Feinberg, I.: Effects of exercise on
sleep. Journal of Applied Physiology 44 (1978): 6,
945—951

Zir, L. M. & Smith, R. A. & Parker, D. C.: Human
growth hormone release in sleep: effect of daytime exer-
cise. Journal of Clinical Endocrinology 32 (1971):
662—665.

Helka Urponen

Miksi kotipoltto väistyi Pohjolasta?

Viime vuosisadan jälkipuoliskolle asti pääosa vii-
nasta tuotettiin talonpoikaistiloilla niin Ruotsin,
Norjan kuin Tanskankin alueilla. Viime aikoina on
pohdittu syitä tämän kotipolton väistymiseen.
Vagn Greve on osoittanut, miten tehottomia kielto-
toimet olivat, ennen kuin teollinen viinantuotanto
syrjäytti talonpoikien viinanpolton 1840-luvun jäl-
keen. "Kotipolton lakkaaminen ei siten ollut juridi-
sen lain ansiota. Mutta on muitakin lakeja. Kan-
santaloustieteilijöillä on taloudelliset lakinsa...
Jyllantilaiset lopettivat kotipolton, koska ostovii-
nasta tuli *maultaan parempaa* kuin kotipolttoinen ja
koska *kävi kannattavammaksi* myydä vilja ja ostaa

viina kuin polttaa vilja viinaksi” (Greve 1984, 265; kursivointi L. G:n). Einar Thulin osoitti jo vuonna 1938, että kotitarvepoltto tuli tehdastuotantoon verrattuna 1800-luvun puolivälissä kannattamattomaksi Ruotsin useimmissa lääneissä (Bruun & Frånberg 1985, 12–13). Näyttää siltä, että lainsäädäntö tehoi talonpoikiin vasta, kun tilanne oli muuttunut oleellisesti aikaisemmasta. Mutta miten?

Jotta selitys ei tuntuisi liian yksinkertaiselta, voidaan tarkastella tämänhetkistä Unkaria. Alkoholin kotipoltto on Unkarissakin kielletty, mutta se on silti erittäin laajaa. Ehkä hiukan liioitellen, mutta vakavissaan kuulee väitettävän, että maaseudulla joka talossa valmistetaan hedelmäpohjaista pälinkaa lähinnä kotitarpeisiin. Miten tämän voi selittää, vaikka viiniä, olutta ja teollisesti valmistettua viinaa on yllin kyllin saatavilla? Luulisi Unkarin teollisuuden kykenevän siihen, mihin Tanskan alkoholiteollisuus kykeni 140 vuotta sitten: siis maultaan kotitekoista paremman ja kustannuksiltaan edullisemman viinan tislamiseen. Ilmeisesti teollisuuden kilpailuedut tai viinan maku eivät riitäkään selittämään tapahtunutta siirtymää, vaan vastausta on täydennettävä itse talonpoikaisen talouden ja kulttuurin muutoksilla.

Viina talonpoikaistaloudessa

Talonpojille viinantuotanto oli ainakin kolmella tavalla luontevaa ja järkevää. Viinaa tuotettiin sekä arjen että juhlan tarpeisiin talonväen ja palvelusväen käyttöön. Se oli sekä ruoan korvike ja lääke että juhlien juhlistaja. Mutta kulttuuristen merkitysten lisäksi viina oli maatalouden jatkojaloste. Polttamalla viljaa vähennettiin varastojen tarvetta ja samalla muutettiin tuote helposti kuljetettavaan, kestävään muotoon, joka oli rahan arvoista tavaraa.

Huomattava osa viinanpoltosta ei edes ollut vaihtoehto viljan käytölle elintarvikkeena. Ilkka Mäntylä on esittänyt uskottavan hypoteesin, että sisämaahan mentäessä, kuljetusmatkojen kasvaessa rannikon markkinapaikoille, tuotettiin aluksi viljaa ja kauemmaksi mentäessä viinaa. ”Kun talonpojalla oli 30–40 peninkulman matka lähimpään kaupunkiin, ei viljaa sinne kannattanut kuljettaa, koska miehen ja hevosen olisi oltava poissa 3–4 viikkoa ja hevonen söi enemmän kuin mitä kuormassa kulki” (Mäntylä 1985, 178). Viinanpoltolla estettiin myös viljaa pilaantumasta. Aikalaiskeskustelun mukaan huomattava osa viljasta oli jo ennen polttamista pilaantunutta. Pilaantuneen viljan hyötykäyttö oli keskeisiä argumentteja talonpoikien yrittäessä kumota viinanpolton rajoituksia ja kiel-

toja vapauden aikana (Mäntylä 1985, 168).

Kolmas kytkentä talonpoikaistalouteen on rankin käyttö eläinten rehuksi. Mäntylän tuloksista käy ilmi, miten talonpoikaissaäty korosti rehun käyttöä vapauden ajan viinanpolton rajoituksia vastustaessaan. Nälänhädän takia säädettiin mm. vuonna 1740 polttokielto. Seuraavana talvena talonpoikaisto laati muistutuksen viinanpolttokysymyksestä. Vedottiin perinteiseen oikeuteen polttaa jokin osa viljasta viinaksi. ”Tämä oli välttämättömyyttä, koska peltoa raivattaessa olivat niityt vähentyneet. Karjaa oli kuitenkin pakko olla ja rehun puutteessa rankki oli korvannut sitä. . . elleivät talonpojat saisi kotieläimiensä ruokkimiseksi polttaa sopivaa viinamäärää, olisi heidän luovuttava niistä. Vetoeläinten menettäminen johtaisi taas vähentyneeseen peltoviljelyyn, pienentyneeseen lantamäärään ja siten satojen supistumiseen. . . mikäli eläimiä oli ilman rankkia ruokittava viljalla, sitä meni kaksi kertaa enemmän. Sikoja ei voitu kasvattaa ollenkaan ilman rankkia varsinkaan silloin, kun ne porsivat” (Mäntylä 1985, 70).

Viinanpoltto oli siten olennainen osa maatalouden tuotantoketjua. Vaikka osa perusteluista onkin nykyisen tiedon valossa virheellistä ja esim. viljaa olisi voitu syöttää eläimille hyvällä tuloksella, ovat perustelut hyvin luontevia. Viljan käytön esteenä olivat luultavasti pikemmin kulttuuriset kuin maataloudelliset syyt. Kokemus oli opettanut, että jos viljaa olisi alettu käyttää eläinten rehuksi laajemmin, olisi edessä ollut väistämätön nälänhätä huonoina vuosina. Kuluuhan lihantuotannossa moninkertainen määrä ravinnosta hukkaan verrattuna viljan tuotantoon. Viljaruokintaa paljon loogisempi yhdistelmä oli viinan tuottaminen myyntiin ja rankin käyttö eläinten hätävarana olkien ohella. Tämä yhdistelmä oli omaksuttu pitkän ajanjakson aikana, ja sitä tukivat myös viljan kuljetuksen ongelmat ja pilaantumisen vaara. Vasta tuotantojärjestelmän olennainen muutos saattoi heikentää viinantuotannon merkitystä talonpoikaistiloilla.

Kulutuksen laajuus

Kun viinantuotanto sopi aivan luontevasti talonpoikaiseen talouteen ja kulttuuriin, tuntuu selvältä, että myös käytön kontrollointi kyettiin tavalla tai toisella hoitamaan. On siis vaikea uskoa Mäntylän väitteeseen, että henkeä kohti kulutettiin absoluutisena alkoholina laskettuna viisi litraa tislattua viinaa. Ensinnäkin arvio perustuu kaikkein suurimpaan aikalaiskeskustelusta löydettyyn arvioon. Jopa kolmasosaan tästä määrästä olisi löytynyt todistaja. Toiseksi erät kirjassa annetut näytteet juomatavoista ovat huvittavuudestaan huolimatta

kärjistyksiä. Rengeille tuskin annettiin viinaa särpimeksi ympäri vuoden, eikä useimmilla isännillä voinut olla viinaakaan ympäri vuoden. Renkejä ei sitä paitsi ollut joka talossa. Joten renkien ajoittaisista aamuhörpyistä ei kannata lähteä laskemaan koko rahvaan vuotuista kulutusta. Kolmanneksi viinanpoltoon käytettiin usein pilaantunutta viljaa, joten se ei välttämättä kilpaillut ruokana käyttämisen kanssa, ja saadut alkoholimäärät jäivät pienemmiksi kuin hyvästä viljasta olisi saatu. Neljänneksi viiden litran kulutuksen kattamiseen olisi tarvittu 12 % valtakunnan pelloista. Nykyisin Suomessa kuten Ruotsissakin selvittää tislattua viinan tuotannosta runsaan prosentin peltoalasta saatavalla sadolla. Likimain kymmenen prosentin peltoalaan kaikkien alkoholijuomien raaka-ainetuotannossa yltyvät vain eräät viinikulttuurin maat. Vaikka viinanpolto olikin olennainen osa talonpoikaista taloutta ja kulttuuria, on selvää, että ravinnon tuotannon täytyi olla ensisijaista, eikä näin laaja pellon tuoton käyttö viinan valmistukseen voinut olla mahdollista ajoittaisten nälänhätien koettelemassa valtakunnassa.

Maailmanmarkkinat ja maatalouden muutos

1800-luvulla maatalous koki suuria muutoksia, jotka saivat alkunsa maailmanmarkkinoiden muutoksista. Tässä kannattaa mainita viljan halpeneminen, siirtyminen Pohjoismaissa lypsykarjavaltaiseen talouteen ja tähän liittyen heinän peltoviljelyn leviäminen.

Venäläinen ja sittemmin amerikkalainen vilja alkoi tulla Euroopan markkinoille jo ennen 1800-luvun puoliväliä. 1870-luvulla vehnän hinta laski Englannissa puoleen, muualla hiukan vähemmän (Tracy 1964, 49). Tanskassa tähän reagoitiin tunnetusti pysymällä vapaakaupassa ja siirtymällä viljan tuotannosta erikoiskasveihin ja kotieläintuotantoon. Viljan viejästä maa muuttui viljan tuojaksi. Mutta tämähän merkitsi sitä, että teolliset tislaimot saattoivat käyttää raaka-aineena halpaa ulkomaista viljaa. Tämä moninkertaistaa tuotannon mitassa saatavat edut verrattuna talonpoikaiseen tuotantoon. Ei vain maku ja tuotannon mitta vaan myös halvempi raaka-aine olivat ilmeisesti perustana teollisen tuotannon voittokululle. Vaikka Ruotsi suojautui tulleen kansainvälistä hintatasoa vastaan, voidaan olettaa, että viljan muuttunut hintataso heijastui kehitykseen sielläkin.

Toinen puoli tässä kehityksessä on yhtä oleellinen. Siirtyminen kotieläintalouden suuntaan muutti talonpoikien tuotantojärjestelmää olennaisesti. Kotieläintuotteiden tuotanto markkinoille edellytti entistä intensiivisempää ruokintaa. Pelkäs-

tään eläinten säilyminen hengissä talven yli ei enää riittänyt. Heinän viljelyn leviäminen ilmentää osaltaan tätä suuntausta. Ennen 1800-lukua heinää ei viljelty vaan turvauduttiin luonnonniittyihin ja eläinten talvuruokinnassa suuressa määrin olkiin. (Tuolloinhan eläinten päätuotteena oli peltoviljelyssä tarvittava lanta, kun tuotantosuunnan muutoksen jälkeen peltoviljelyn tehtävänä oli päinvastoin tuottaa eläimille rehu.) 1820-luvulla kylvöheinän viljelyn kokeilut olivat jo alkaneet säätyläisviljelijöiden tiloilla Suomessa, ja 1860-luvulla voidaan osoittaa kylvöheinän yleistyneen talonpoikaistiloilla (Peltonen 1986). Heinänviljely oli oleellinen uudistus, sillä se loi mahdollisuuden parantaa juuri eläinten talvuruokintaa. Oljet muuttuivat rehusta kuivikkeiksi, ja heinillä saatettiin korvata myös nautakarjalle syötetty rankki.

Periaatteessa talonpoikainen maatalous koki siten muutoksen molemmissa viinantuotannon perustavassa piirteessään. Viinanpolton lopputuote, viina, menetti markkinoitaan teolliselle viinalle, ja sivutuote, rankki, menetti merkitystään eläinten rehuna. Kotieläintuotannossa viinanpolto ei enää ollut samaa merkitystä kuin viljataloudessa. Muutosten ajoittuminen ja eteneminen kaipaivat jatkotarkastelua, mutta on johdonmukaista olettaa, että kotipolton supistuminen oli osa talonpoikaistalouden sopeutumista maatalouden maailmanmarkkinoilla tapahtuneeseen muutokseen.

***

Tämä selitys tekee eron Unkariin, sillä siellä raaka-aineena kotipoltossa olivat ja ovat yhä hedelmät, ei vilja. Toisaalta Unkari kuului tuolloisessa Eurooppa-keskeisessä maailmanjärjestelmässä pikemmin periferiaan ja Ruotsi ja Tanska puoliperiferiaan. Maaorjuuden kumoamisen jälkeen Unkarissa säilyivät suuret latifundiot, jotka kyllä tuottivat viinaa viljastakin, mutta lähes teollisessa mitassa. Unkarin latifundiot pyrkivät jatkamaan viljavaltaita tuotantosuuntaansa, mitä selittänee juuri maan asema maailmanmarkkinoilla.

Lähtemättä erittelemään Unkarin oloja pitemmälle voidaan todeta, että sielläkin on löydettävissä aineksia nykyisen kotipolton selittämiseksi talouden ja kulttuurin rakenteiden kautta. Tulotason alhaisuus, luontoistalouden ylipäänsä suhteellisen suuri merkitys ja vahva kyläkulttuuri, viinikulttuuriin liittyvä salliva perusasenne alkoholin käyttöön, siirtotyöläiset ja "pendelöinti" maaseudun ja kaupunkien välillä luovat kaikki edellytyksiä tuottaa ja ehkä suppeasti markkinoidakin pälinkaa.

Bruun, K. & Frånberg, P.: Den svenska supen. Stockholm: Prisma, 1985

Granberg, Leo: Euroopan maatalouden kehitys ja alkoholitalous. Teoksessa Granberg, L. & Kortteinen, T. & Laaksonen, K. (toim.): Alkoholi maatalouden jatkojalosteena. PTT:n raportteja ja artikkeleita n:o 49. Espoo 1985

Greve, Vagn: Kun tanskalaiset luopuivat kotipoltosta. Alkoholipoliittikka 49 (1984):5, 262—266

Peltonen, M. T.: Suomalaisen maatilatalouden murros autonomian ajan lopulla. Helsinki 1986

Mäntylä, Ilkka: Suomalaisen juoppouden juuret. Helsinki: SKS, 1985

Tracy, Michael: Agriculture in Western Europe. Granada: Granada Publishing, 1964.

Leo Granberg

Turmiolan Tommi ja alkoholipoliittinen konsensus

Turmiolan Tommi on mielenkiintoinen ilmiö yhteiskunnassamme. Kaikki tuntevat hänen nimensä, mutta harvat ovat häntä nähneet. Turmiolan Tommi on vakiintunut yleiseen kielenkäyttöön yleisnimeksi henkilöille, jotka ovat joutuneet vaikeuksiin alkoholin kanssa.

Viime aikoina keskustelu Tommista on virinnyt uudelleen. Alkoholivalistajat ovat kiillottaneet kilpeään käyttämällä Turmiolan Tommia esimerkkinä valistuslinjasta, joka on heidän mielestään väärä. Eräät raittiustyöntekijät ovat puolestaan yrittäneet todistella Tommin ajanmukaisuutta. He korostavat, että turmiolan tommeja elää vielä nyky-yhteiskunnassakin. Molemmat ovat osaltaan oikeassa, mutta tekevät samalla Tommille vääryyttä. Jos halutaan ymmärtää tämän kuuluisan kuvasarjan todellinen luonne ja merkitys, tulee sitä tarkastella omassa historiallisessa yhteydessään.

Kuvasarja Tommi Turmiolasta on tarina miehestä, joka teki työtä tunnollisesti ja huolehti perheestään. Markkinamatkallaan Tommi sortui viinaan ja ryypäsi sen jälkeen kaiken, tappoi vaimonsa ja joutui linnaan.

Kuvasarja julkaistiin ensimmäisen kerran vuonna 1858. Julkaisijana oli tuolloin Raittiuskirjasten Toimikunta. Vuonna 1886 Raittiuden Ystävät julkaisi kuvasarjan uusintapainoksena. Kuvia oli tuolloin modernisoitu. Viimeinen suurempi painos on julkaistu 1920-luvulla. Seinäjoen Sarjakuvaseura julkaisi Tommista kuriositeettimielessä pienen painoksen pari vuotta sitten (Kokkonen & Ruonala 1985).

Turmiolan Tommi oli ainoa Raittiuskirjasten Toimikunnan julkaisema kuvateos. Muut julkaisut, sisällöltään samankaltaiset kirjat ovat painuneet unohduksiin, eikä se ole ihme, sillä suomalaisen lukutaito oli tuolloin heikko.

Tommi ei jäänyt elämään ihmisten mielissä pelkästään onnistuneen mediavalinnan vuoksi. Se oli myös sisällöllisesti tuon ajan ihmisiä puhutteleva. Se tarjosi selkeän mallin, miten tulee suhtautua alkoholiin ja sen seurauksiin. Kuvasarja jäseni alkoholin käytön ulottuvuudet suhteessa senhetkisiin keskeisiin elämän hallinnan ongelmiin.

Yksinkertaistettuna tuo Tommin esittämä ajatusmalli kuuluu: Kaikki alkoholin käyttö, joka vaikeuttaa elämän ulkoista hallintaa, työntekoa ja velvollisuuksien suorittamista, on haitallista, ja kaikki muu on haitatonta ja jokaisen yksityisasia.

Kuvasarjan tarkastelukulma on hyvin yksipuolinen. Se ei tarkastele mm. niitä sosiaalisia paineita, jotka saivat Tommin juomaan, eikä sitä henkistä hätää, joka perheellä ja Tommilla itsellään oli. Monista muista seikoista puhumattakaan.

Aikojen kuluessa tuo kuvasarjan ajattelumalli on selkiytynyt entisestään. Arviointipohja on laajentunut. Mukaan ovat tulleet terveydelliset, sosiaaliset ja taloudelliset haitat, mutta niitäkin tarkastellaan pelkästään elämän ulkoisen hallinnan kannalta.

Elinolosuhteiden parantuessa on myös alkoholin haitattomana pidetty alue laajentunut. 1850-luvulla haitattomana pidettiin enintään herrasväen viininmaistelua. Nyt alue on huomattavasti laajempi.

Ensimmäisen kerran tämä ajattelumalli sai kirjallisen muodon vuonna 1948 Pekka Kuusen tutkimuksessa Suomen viinapulma gallup-tutkimuksen valossa. Vuonna 1952 Kuusi täsmensi ajatuksensa toiminnalliseksi ohjelmaksi kirjassaan Väkijuomakysymys. Vuoden 1969 alkoholipoliittinen uudistus oli tämän ajattelumallin tiivistymä (Virtanen 1981).

Kun Turmiolan Tommi irrotetaan historiallisista yhteyksistään ja sitä tarkastellaan nykypäivän oloja vasten, se näyttää koomiselta ja tökeröltä propagandalta.

Elämän hallinnan ongelmat ovat muuttuneet huomattavasti 1850-luvulta lähtien. Ulkoisten toimeentulo-ongelmien rinnalle ja jopa niiden sijalle ovat nousemassa elämän mielekkyyden ongelmat. Elämän hallinnan ongelmat ovat muuttumassa ulkoisista sisäisiksi.

Nykyajan Turmiolan Tommilla on varaa juoda. Alkoholin käyttö ei muodosta enää kaikissa tapauksissa samanlaista taloudellista uhkaa hyvinvoinnille kuin ennen. Perheenisän ryypiskely ei nykyisin vält-